

Ihmisoikeuspuolustuksen alkeiskurssi: kurssiohjelma

“Ne ovat loisia, eivät ihmisiä!” - dehumanisoinnista inhimillisyyteen

Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen johdannossa todetaan, että ”ihmiskunnan kaikkien jäsenten luonnollisen arvon ja heidän yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksiensa tunnustaminen on vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perustana maailmassa”. Meille, jotka katsomme kaikkien ihmisten olevan tasa-arvoisia ja oikeutettuja samoihin perustavanlaatuisiin ihmisoikeuksiin, tämä on sanomattakin selvää. Ihmisyksilön ikä, sukupuoli, ulkonäkö, kehitystaso, vammaisuus tai muut ominaisuudet eivät koskaan ole peruste kiistää hänen ihmisyyttään ja ihmisarvoaan. Se, että olemme kaikki erilaisia, ei muuta sitä, että olemme kaikki ihmisiä ja kaikki yhtä arvokkaita. Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle - ilman poikkeuksia.

Mutta miten puhua ihmisoikeuksista henkilölle, joka ei hyväksy tätä lähtökohtaa? Miten argumentoida kaikkien ihmisten yhtäläisten oikeuksien puolesta, kun tiettyjen yksilöiden ihmisarvo tahdotaan kiistää vain, koska he ovat ”erilaisia kuin me”? Miten reagoida dehumanisoivaan retoriikkaan, jossa kokonaisia ihmisryhmiä leimataan ”syöpäpesäkkeiksi” tai ”loisiksi”, verrataan eläimiin ja esineellistetään? Miten saada keskustelukumppani näkemään, että erilainen ei ole sama asia kuin eriarvoinen? Ja olivatko 1700-luvun Lontoossa eläneet alle viisivuotiaat lapset oikeita ihmisiä?

Tervetuloa kuulemaan ja keskustelemaan!

“Meidän oikeutemme menevät edelle!” - väärrien vastakkainasettelujen viidakossa

Ihmisoikeuksien yleismaailmallisuuden ymmärtäminen on keskeistä kaikessa ihmisoikeuksia edistävässä työssä. On selvää, ettei ihmisoikeuspuolustaja voi puhua yhden ihmisryhmän oikeuksien puolesta ja samanaikaisesti kiistää toisen ihmisryhmän ihmisoikeuksia: esimerkiksi miesten ihmisoikeuksista puhumiselta putoaa pohja, jos samanaikaisesti vastustaa samojen oikeuksien myöntämistä naisille. Naisten ihmisoikeuksia puolustettaessa uskottavuutta ei lisää se, jos samassa hengenvedossa vähättelee lasten ihmisoikeuksien merkitystä. Esimerkiksi monet varhaiset feministit puolustivatkin johdonmukaisesti paitsi naisten myös muiden yhteiskunnan vähäosaisten kuten orjien ja syntymättömien lasten oikeuksia. Kuten tiedämme, kaikki eivät kuitenkaan ole yhtä johdonmukaisia. On yleistä, että heikossa asemassa olevien ihmisten perustavanlaatuisimmatkin ihmisoikeudet kiistetään jonkin toisen ihmisryhmän oikeuksien nimissä. Tyypiesimerkki tästä on aborttikeskustelussa ehkä eniten käytetty argumentti syntymättömän lapsen ihmisoikeuksia vastaan: ”Naisella on oikeus päättää omasta kehostaan, ja naisen oikeudet menevät aina sikiön edelle.”

Miten reagoida, kun joku koettaa perustella ihmisoikeuksien polkemista esittämällä tietyn ihmisryhmän oikeudet uhkana tai vastakohtana toisen ihmisryhmän oikeuksille? Onko tällainen vastakkainasettelu koskaan perusteltua? Edistääkö syntymättömien lasten vahingoittaminen todella naisten oikeuksia vai onko abortissa kyse pikemminkin yhdestä naiseen kohdistuvan väkivallan muodosta? Entä jos raskaus on alkanut raiskauksen seurauksena? Mitä meidän tulisi ajatella tilanteista, joissa raskaus vaarantaa naisen hengen? Ja onko maailmankuulun viulistin paloittelusurmaaminen, tukehduttaminen tai myrkyttäminen oikeutettua vai ei?

Tervetuloa kuulemaan ja keskustelemaan!

“Se on niiden omaksi parhaaksi!” - väkivaltaa uhrin edun varjolla

Sen, ettei kärsimyksen, pysyvän ruumiinvamman tai kuoleman aiheuttaminen toiselle ihmiselle ole hyvä teko tätä ihmistä kohtaan, luulisi olevan jokseenkin ilmeistä. Kuitenkin etenkin lapsiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua kuulee usein perusteltavan väitteellä, että väkivalta olisi lapsen ”omaksi parhaaksi”. Kuritusväkivallan käyttöä voidaan perustella väittämällä, että ”lapsi ei opi, ellei sitä lyö”. Tytön sukuelinten silpomista voidaan perustella väittämällä ”ympärileikkauksen” tekevä tytöstä kunniallisen, puhtaan ja naimakelpoisen. Syntymättömän lapsen abortoimista voidaan perustella väittämällä, että lapsella on ”oikeus syntyä toivottuna” tai ”oikeus syntyä terveenä”. Myös muissa yhteyksissä saatetaan käyttää retoriikkaa, jossa väkivalta tai muu ihmisoikeuksien polkeminen esitetään positiivisena, ihmisoikeusloukkauksen kohteiden etua edistävänä asiana.

Miten puuttua väkivaltaan silloin, kun väkivaltaa käyttävä henkilö sanoo uskovansa tai aidosti uskoo toiminnallaan edistävänsä niiden ihmisten etua, joihin väkivalta kohdistuu? Mitä tiedämme kuritusväkivallan ja sukuelinten silpomisen haitallisista vaikutuksista lapseen? Miksi abortti ei voi koskaan turvata lapsen oikeutta syntyä toivottuna tai terveenä? Miten välittää tämä tieto niille ihmisille, joille asia ei ole yhtä itsestäänselvä kuin se saattaa olla meille? Ja oliko Kingsman: The Secret Service -elokuvan pahis oikeastaan hyvä?

Tervetuloa kuulemaan ja keskustelemaan!

“Koska uskontoni sanoo niin!” - ihmisoikeusloukkauksia auktoriteettien nimissä

Vastavirtaan uiminen ja ympäristön mielipiteiden kyseenalaistaminen on yleensä helppoa vain, kun sitä ei tarvitse tehdä käytännössä. Silloinkin kun pelissä on toisen ihmisen hyvinvointi tai jopa elämä, ympäristön paineiden vastustaminen voi tuntua ylitsepääsemättömän vaikealta – etenkin jos mukautumista vaativat ihmiset sattuvat olemaan itseä korkeammassa asemassa. Milgramin kokeet osoittivat aikoinaan, että useimmat ihmiset olisivat sopivissa olosuhteissa valmiit jopa kiduttamaan viatonta ihmistä hengenvaarallisilla sähköshokeilla auktoriteettiasemassa olevan henkilön vaatimuksesta. Ei siis ole yllättävää, että yksi yleisimpiä tapoja perustella ihmisoikeusloukkauksia on auktoriteetteihin tai ympäristön mielipiteisiin vetoaminen: koska uskonnollinen auktoriteetti sanoo niin, koska lakia pitää noudattaa, koska esimies vaatii sitä, koska kaikki muutkin...

Kukaan tuskin kuvittelee, että auktoriteettien ja ympäristön paineiden vastustaminen olisi helppoa. On kuitenkin selvää, että joskus se on välttämätöntä, jos tahdomme ihmisoikeuksien toteutuvan myös niiden ihmisten kohdalla, joiden ihmisarvoa yhteiskunnan valtaapitävät eivät tunnusta. Miten siis voimme kannustaa ihmisiä ajattelemaan itsenäisesti ja vastustamaan ympäristön painostusta? Miten saada keskustelukumppani ymmärtämään, että toisen ihmisen ihmisoikeuksien kiistäminen uskonnon, perinteen tai yleisen mielipiteen nimissä ei ole hyväksyttävää? Saako lain noudattamisen nimissä tehdä mitä tahansa? Ja jos koet vastustamatonta halua tehdä poliisille tutkintapyyntöä Marika Kaksosesta, mitkä ovat todelliset mahdollisuutesi saada hänet syytteeseen lauseen ”ketään syntymätöntä lasta ei pitäisi hävittää vastoin hänen äitinsä tahtoa” sanomisesta?

Tervetuloa kuulemaan ja keskustelemaan!

“Tahdotko, että lisää ihmisiä kuolee?” - puoskareista, panttivangeista ja pelonlietsonnasta

Useimmissa tapauksissa yhteiskunnassamme ei pidetä sosiaalisesti hyväksyttävänä puhua laittomasta, tappavasta väkivallasta luonnollisena, odotettavissa olevana seurauksena siitä, jos oman kannan mukaiset säädökset eivät tule voimaan tai pysy voimassa laillisesti. Useimmissa tapauksissa ei pidetä asiallisena perustella, että eri mieltä olevien tulisi vain alistua hyväksymään oma kanta, jottei tällaista väkivaltaa “jouduttaisi” käyttämään. Laittomien aborttien mahdollisuuden toistuva väläyttely julkisessa keskustelussa on huomionarvoinen poikkeus. Yksi yleisimpiä aborttikeskusteluissa esiintyviä väitteitä on, että mikäli abortti kielletään, aborttien tekoa tullaan jatkamaan laittomasti ja lukemattomia naisia tulee kuolemaan puoskarien käsiin.

Miten meidän tulisi suhtautua tähän väitteeseen? Miksi väite on niin suosittu? Mikä sen tausta on? Onko kyseessä realistinen mahdollisuus, tyhjä uhkaus, vai jotain siltä väliltä? Mitä tiedämme muiden maiden kokemuksista ja Suomen omasta historiasta? Kuinka paljon laittomia abortteja maailmassa tehdään nykyisin? Mitä käytännön seurauksia tällä on meille, jotka emme tahdo ihmisten kuolevan sen paremmin laillisissa kuin laittomissakaan aborteissa? Ja mitä eroa on syntymättömällä lapsella ja lompakolla?

Tervetuloa kuulemaan ja keskustelemaan!

“Suu kiinni, kusipää!” - kun keskustelu ei enää ole keskustelua

Aika moni meistä on ollut tässä tilanteessa. Koetamme keskustella ihmisoikeuksista, ja vastapuoli on lähinnä kiinnostunut “keskustelemaan” todellisesta tai oletetusta sukupuolestamme, seksuaalisesta suuntautumisestamme, ihonväristämme, uskonnostamme tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksistamme. Tai esittelemään stereotyyppisiä näkemyksiään, millaisia “kaikki” meidän tavallamme ajattelevat ovat. Tai kertomaan vihaisia salaliittoteorioitaan siitä, mikä “todellinen agendamme” on. Tai fantasioimaan ääneen meihin kohdistuvasta väkivallasta.

Miten reagoida, kun joku kertoo, ettei sinulla ole oikeutta mielipiteeseesi johtuen sukupuolestasi, seksuaalisesta suuntautumisestasi, uskonnostasi tai ihonväristäsi? Miten jaksaa, kun ihmisoikeuksien puolustamisen seurauksena joutuu perusteettoman leimaamisen ja henkilökohtaisten hyökkäysten kohteeksi? Milloin on aika panna piste ”keskustelulle”, ja miten se tehdään? Ja mikä on helpoin tapa saada vihainen, itseäsi isompi kaveri palauttamaan kampanjamateriaalit, jotka hän juuri repi käsistäsi?

Tervetuloa kuulemaan ja keskustelemaan!